

กิจกรรมที่ 8

กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์

พันธุ์กรรมพืช

โครงการ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
เห็ดป่าในพื้นที่สะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานรับผิดชอบ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

เห็ด เป็นประเภทของสิ่งมีชีวิตประเภทใหญ่ประเภทหนึ่ง เดิมเคยจัดอยู่อาณาจักรเดียวกับพืช แต่
ปัจจุบันจัดอยู่ใน อาณาจักรเห็ดราหรือฟังไจ (Kingdom of Fungi) ไม่มีคลอโรฟิลล์ สังเคราะห์อาหารเอง
ไม่ได้ กินอาหารโดยสร้างน้ำย่อยแล้วปล่อยออกมาย่อยสารอินทรีย์จนเป็นโมเลกุลเล็กและดูดเข้าเซลล์ เป็น
สิ่งมีชีวิตประเภทเดียวกับ รา และยีสต์ ซึ่งเห็ดในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง โดยนำมาใช้
ประกอบอาหารและเป็นยาสมุนไพรรักษาโรค เห็ดที่เกิดขึ้นในธรรมชาตินั้นมีแพร่กระจายไปทั่วโลก ซึ่งแต่ละสาย
พันธุ์และชนิดนั้นมีความแตกต่างกันไปตามสภาวะแวดล้อม สำหรับประเทศไทยพบเห็ดมากในฤดูฝน อาณา
เขตตั้งแต่ภูเขาสูงถึงริมทะเล และตามป่าที่มีความชื้นสูง ส่วนใหญ่พบเห็ดหลาย ๆ ชนิดเกือบตลอดทั้งปี

ปัญหาการบริโภคเห็ดที่เป็นพิษมักพบอยู่เสมอ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีป่าที่เหมาะสมกับการ
เจริญเติบโตของเห็ดหลากหลายชนิดทำให้ประชาชนที่นิยมบริโภคเห็ด เก็บเห็ดมีพิษมารับประทาน ความ
รอบรู้ในเรื่องของเห็ดกินได้และเห็ดมีพิษในประเทศไทย ยังไม่แพร่หลายชาวชนบทที่อยู่ใกล้ป่าจะรู้จักชนิด
ของเห็ดกินได้ และเห็ดมีพิษได้ดีกว่าคนในเมือง อย่างไรก็ตามก็ยังมีคนคลาดเคลื่อน เพราะบางชนิดกินได้
แต่ชาวบ้านบางกลุ่มบอกกินไม่ได้ ด้วยความเชื่อที่มีมาแต่บรรพบุรุษ ปัจจุบันมีการรวบรวมเห็ดป่ามาศึกษา
จัดอนุกรมวิธาน และเผยแพร่เห็ดที่กินได้หรือมีพิษมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วไม่มีวิธีการใดที่สามารถแยกได้ว่า
เห็ดชนิดใดมีพิษหรือไม่มีพิษ หรือแต่ละคนได้รับพิษจากการรับประทานเห็ด แตกต่างกันไป แต่วิธีการโดยทั่ว
ๆ ไปที่สามารถสังเกตได้คือการดูด้วยตาเปล่า (ตีพร้อม ไชยวงศ์เกียรติ,2525:396; อนงค์ จันทศรีกุล
,2542;220)

ตำบลสะलगตั้งอยู่ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอแมริม โดยห่างจากที่ว่าการอำเภอแมริม ประมาณ 12 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ระยะทาง ประมาณ 22 กิโลเมตร เนื้อที่โดยประมาณทั้งตำบล 118.389 ตารางกิโลเมตร หรือ 73,993.125 ไร่ มีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลสันป่าแยง อำเภอแม่แตง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลห้วยทรายและตำบลแม่แรม ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลขี้เหล็ก ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลสะเมิงเหนือ อำเภอสะเมิง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาและภูเขามีสลักษณะเป็นที่ราบสลับกับเนินเขาและภูเขามีสความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก ซึ่งในพื้นที่ตำบลสะलग พบภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมาก เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีการเลือกเก็บเห็ด โดยจะใช้ประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมานานจากรุ่นสู่รุ่น แต่ยังไม่พบว่ามีชาวบ้านบางกลุ่มยังไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ซึ่งอาจจะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคเห็ดป่า โดยการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการฐานข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลเห็ดป่า เผยแพร่ข้อมูลเห็ดป่าและให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่คนในชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของชุมชนที่จะนำศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาประเทศและภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม รวมถึงการขับเคลื่อนและผลักดันให้ตำบลสะलगไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สร้างความตระหนักของคนในชุมชน โดยสร้างเครือข่ายในกลุ่มชุมชนและสร้างแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาโรคเห็ดป่า นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเห็ดป่าได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลเห็ดป่าที่ได้จัดทำขึ้นร่วมกัน ส่งเสริมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ในด้านการจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัล ด้านการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเห็ดป่าในพื้นที่ ตำบลสะलग อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการดำเนินงาน

ศึกษาและสำรวจเห็ดตามธรรมชาติ ในพื้นที่ตำบลสะलग อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้รู้ ในช่วงตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน 2559 ถึงวันที่ 18 กรกฎาคม 2559 สามารถสรุปได้ดังนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน ถึงอาวุโส พบข้อมูลเห็ดทั้งหมด 40 ชนิด โดยเป็นเห็ดรับประทานได้ 28 ชนิด และเห็ดที่รับประทานไม่ได้หรือเห็ดพิษ 12 ชนิด ซึ่งกลุ่มนักวิจัยได้จัดทำระบบฐานข้อมูลเห็ด ประกอบด้วยชื่อทั่วไป ชื่อท้องถิ่น ชื่อภาษาอังกฤษ ประเภท แหล่งที่เกิด ช่วงเวลาที่เกิด ชื่อวิทยาศาสตร์ อับดับ วงศ์ สกุล ลักษณะทั่วไป และรูปภาพ และจัดทำคู่มือเห็ด ซึ่งมีข้อมูลเห็ดเหมือนในฐานข้อมูล และในการศึกษาและทำการวิจัยในครั้งนี้ ก็ได้มีอุปสรรคบางอย่างเช่น ช่วงเวลาในการทำการศึกษากับเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นช่วงฤดูหนาว ซึ่งโดยธรรมชาติของเห็ดมักจะเกิดและมีมากในช่วงฤดูฝนในช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม ดังนั้นจึงไม่สามารถสำรวจเห็ดในพื้นที่จริงได้ โดยได้รับข้อมูลจากการเก็บข้อมูลกับผู้รู้ในพื้นที่ตำบลสะलग

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเห็ดในพื้นที่สะलग

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเห็ด
เพื่อจำแนกชนิดของเห็ด